

The impact of corona on business contexts with an economic approach (Sample case study of Bazaar Gol Mahallati, District 14, Tehran Municipality)

Saman Abizadeh

Assistant Professor, Department of Art and Architecture, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Seyedeh Sepideh Ghalamri

Department of Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Rojin Marzi

Department of Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Morteza Bakhshi

Master of Urban Planning, Islamic Azad University, Tabriz Branch.

Golshan Abbaspour

Bachelor of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran.

Abstract

The situation of cities in the world today has changed a lot compared to before the Corona outbreak, and public spaces and business premises have suffered the most economic damage. In order to improve the economic level of the area, this study tries to evaluate the plans of city managers in relation to the economy of Gol Mahallati area located in District 14 of Tehran Municipality in corona conditions and also to examine the existing potentials for smartening this area. Questionnaires filled out by businesses in this area The first hypothesis, that there is no planning by city managers in the past few months, is confirmed. The obtained R coefficient is equal to 0.986, which means that the above hypothesis is confirmed and the second hypothesis, the existence of potentials and suitable fields for economic smartening of the area, has also been examined. The economics of the study area and these two components have a significant effect on each other and the obtained R coefficient, which is equal to a positive of 0.989, the confirmation of the second hypothesis of the research. The method of the present study is

through linear regression and according to the confirmation of both hypotheses, solutions are presented in order to solve the current problems in the study area.

Keywords: Corona outbreak, urban management, urban economy, Smartening

Citation: Abizadeh, Saman, Ghalamri Seyedeh Sepideh, Marzi, Rojin, Bakhshi Morteza, Golshan Abbaspour (2022). The impact of corona on business contexts with an economic approach (Sample case study of Bazaar Gol Mahallati, District 14, Tehran Municipality). *Urban and Regional Policy*, 1(1), 14-28.

Urban and Regional Policy, 2022, Vol. 1, No.1, pp. 14-28

Published by Ahvaz Branch, Islamic Azad University

Article Type: Research Paper

© Authors

Received: October 28, 2021

Accepted: March 14, 2022

تأثیر کرونا بر بافت‌های تجاری با رویکرد اقتصادی

(نمونه مورد مطالعاتی محدوده بازار گل محلاتی منطقه ۱۴ شهرداری تهران)

سامان ابی زاده

استادیار گروه هنر و معماری دانشگاه پیام‌نور تهران، ایران رایانامه: saman_abizade@yahoo.com

سیده سپیده قلمرو

گروه شهرسازی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

روژین مرزی

گروه شهرسازی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مرتضی بخشی

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

گلشن عباس‌پور

کارشناسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران

چکیده

وضعیت شهرهای امروز در جهان نسبت به پیش از شیوع کرونا تغییرات بسیاری را به خود دیده است و فضاهای عمومی و راسته‌های تجاری بیشترین آسیب‌های اقتصادی را متحمل شده‌اند. این پژوهش در تلاش است تا با هدف ارتقای سطح اقتصادی محدوده به ارزیابی برنامه ریزی‌های مدیران شهری در رابطه با اقتصاد محدوده گل محلاتی واقع در منطقه ۱۴ شهرداری تهران در شرایط کرونایی بپردازد و نیز به بررسی پتانسیل‌های موجود در راستای هوشمندسازی این محدوده پرداخته شود که بنا به پرسشنامه‌های پر شده توسط کسبه این محدوده فرضیه اول یعنی عدم وجود برنامه‌ریزی توسط مدیران شهری طی چند ماه گذشته تأیید می‌شود که بنا به بررسی‌های صورت گرفته نتیجه نشان می‌دهد که تأثیر مدیران شهری و برنامه‌ریزی‌های آن بر اقتصاد محدوده در شرایط کرونا قابل توجه نبوده است و ضریب R بدست آمده برابر با مثبت $0/986$ می‌باشد و این یعنی تأیید فرضیه یاد شده و فرضیه دوم یعنی وجود پتانسیل‌ها و زمینه‌های مناسب برای هوشمندسازی اقتصادی محدوده نیز بررسی قرار گرفته که نتایج نشان می‌دهد که بهره‌گیری از پتانسیل‌های موجود در راستای هوشمندسازی میتواند سبب ارتقاء اقتصادی محدوده مورد مطالعاتی گردد و این دو مؤلفه با یکدیگر دارای تأثیر معناداری هستند و ضریب R بدست آمده که برابر با مثبت $0/989$ می‌باشد یعنی تأیید فرض دوم پژوهش است. روش پژوهش حاضر از طریق رگرسیون خطی بوده و با توجه به تأیید هر دو فرض به ارائه راهکارهایی در راستای رفع مشکلات فعلی در محدوده مورد مطالعاتی پرداخته می‌شود.

کلیدواژه‌ها: شیوع کرونا، مدیریت شهری، اقتصاد شهری، هوشمندسازی

استناد: ابی زاده، سامان؛ قلمرو، سیده سپیده؛ مرزی، روژین؛ بخشی، مرتضی؛ عباس‌پور، گلشن (۱۴۰۱). تأثیر کرونا بر بافت‌های تجاری با رویکرد اقتصادی (نمونه مورد مطالعاتی محدوده بازار گل محلاتی منطقه ۱۴ شهرداری تهران). *سیاستگذاری شهری و منطقه‌ای*، (۱)، ۱۴-۲۸.

مقدمه

شهر موجودی زنده است. شهر را می‌توان به‌مثابه یک رویداد هیجان‌انگیز در بستر محیط دانست. تحرک‌های اجتماعی و اقتصادی به‌واسطه فعالیت‌های انسانی منجر به تحرک مکانی خواهد شد و نتیجتاً مداومت شهر به‌عنوان یک پیکره زنده را در برخواهد داشت. ارتباطات بصری و استفاده از معانی آشنا باروح انسان در محیط‌های شهری موجبات پویایی شهر را فراهم می‌آورد. از این‌رو شهر چون اندام‌واره‌ای است که پیکره آن را کالبد‌های فیزیکی و کاربری‌های شهری معنا بخشیده و تعاملات و پیوندهای انسانی آن را محقق ساخته است. (ارمکی، ۱۳۹۹: ۱۳) ترکیب کالبدی شهر حاصل سنت زیست و شیوه‌های معیشت است سوای احوالات سیاسی - اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی که بر شهر در قالب مکان و در بستر زمان، سایه انداخته و خودنمایی می‌کند. شهر نه‌تنها در قلمرو عوامل محیطی و اقلیمی، بلکه تحت‌فشار مسائل مادی و اقتصادی و نیز مهم‌تر از همه نگرش مردم شهر به جهان و زیست آنها شکل می‌پذیرد، رشد می‌کند، گسترش را تجربه می‌کند، در هم می‌ریزد، افول می‌کند و می‌پوسد. فضا به‌تنهایی و خودی خود، بیان - کننده ویژگی خاصی نیست؛ بلکه معنای نمادین آن به‌واسطه تلاقی با گروه‌های انسانی و فعالیت‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی او محقق می‌گردد. فضا را می‌توان بستر و زمینه‌ای برای بروز تفکرات و کردارهای انسانی دانست؛ جایی که در آن امکان وقوع و شهود و سیاهه تخیلات به‌مثابه ساحت گسترده انسانی و نیز قوه نفسانی است. فضای شهری آن فضایی که با مکان ثابت و زمان به‌عنوان یک مؤلفه متغیر به چشم خود تاریخ را تجربه کرده است، بیش از آن که یک فضای جغرافیایی از منظر قلمرو باشد، فضای اجتماعی قدرتمندی است که زنده‌بودن خود را از پویایی مردمان آن شهر دریافت می‌کند. (رهبرنیا، ۱۳۹۹: ۱۲)

امروزه کلان‌شهرها که بر پایه نقش اقتصادی خود در کشور ایفای نقش می‌کنند همان مکان‌هایی هستند که تا چند ماه گذشته با تنوع کاربری‌ها و صنوف، شهری پرهیجان و رنگارنگ بود. بناها، میدان‌ها، فضاهای عمومی، بازارها و ساختمان‌ها همگی سر جای خود ایستاده‌اند ولی امروزه این شهرها عاری است از فعالیت‌های شهری و حتی بعضاً متوقف شده و یا با کندی فعالیت مواجه شده است. انسان که با تعیین سلايق و نیازها و تمایلاتش، نظام مجموعه شهری را به چرخش درمی‌آورد، اکنون از حرکت ایستاده است. به دلیل عدم مشارکت مردم در فعالیت‌های شهری و استفاده از حمل‌ونقل‌های عمومی، خلوتی میدان‌ها بزرگ شهری و فضاهای عمومی شهری حتی از فضا هم قابل رویت شده است. ویروس نوظهور حتی مجالی برای پرسه‌زن‌های شهری و ویتترین‌گردها نیز نمی‌دهد. سیمای شهر که برگرفته از ساختمان‌ها و سایه‌ها و خط آسمان‌ها بود اکنون با وجود تمامی بناهایش، تغییر چهره داده است. بناهای تاریخی در عصر خود فرورفته‌اند و مشتریان علاقه‌مند پیشین خود را ملاقات نمی‌کنند تا جانی از یادآوری هویت ارزنده خود تازه کنند. آنچه از میدان‌ها شهری و فضاهای جمعی دیده می‌شود بیشتر آب‌نماست و نیمکت‌های بی‌جان پیرامون آن که مردم را به نظاره می‌طلبند که این امر در فضاهای شهری چند دلیل اصلی دارد که یکی از این دلایل ویروس کرونا و دیگری نقش مدیریت شهری و نبود زیرساخت‌های مناسب در این‌گونه فضاهاست. بیان این نکته نیز حائز اهمیت است که پیش از شیوع این بیماری مدیریت شهرهای ایران دارای خلأهای گوناگونی نظیر نبود برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و میان‌مدت، نبود ساختارهای مناسب در اجرای برنامه‌های بلندمدت، فراهم نبودن بسترهای مناسب برای پیش‌بینی آتی و... دانست.

پژوهش حاضر در تلاش است تا به بررسی تأثیر کرونا بر اقتصاد شهری بافت تجاری محدوده بازار گل محلاتی واقع در منطقه ۱۴ شهرداری تهران بپردازد و بنا به چارچوب‌های نظری و پیشینه مطرح شده در جهان به دو رویکرد اساسی پژوهش یعنی نقش ذی‌نفعان و مدیران شهری در برنامه‌ریزی برای ساختارهای اقتصادی شهر و نیز نقش هوشمندسازی در راستای کم نمودن آثار کرونا بر پیکره بافت تجاری پرداخته است پس این پژوهش در تلاش است تا به بررسی دو فرضیه اساسی یعنی نقش مدیران شهری در برنامه‌ریزی‌های اقتصاد شهری طی چند ماه گذشته و نیز بررسی پتانسیل‌های هوشمندسازی محدوده بپردازد.

پیشینه پژوهش

پدیگو (۲۰۲۰) در تحلیل تأثیر اقتصاد بر پیکره شهری به این موارد اشاره می‌کند که باتوجه‌به موقت بودن این جریان طی ۱۲ تا ۱۸ ماه آتی پس باید برنامه‌ریزی دقیقی در این راستا صورت گیرد و وی پیشنهاد می‌کند که در سه بخش اساسی می‌توان این برنامه‌ریزی‌ها را انجام داد: ۱. همکاری با مقامات توسعه اقتصادی، گروه‌های توسعه جامعه، مؤسسات خدمات اجتماعی و آژانس‌های خدمات اجتماعی محلی، برای تهیه یک استراتژی هماهنگ در راستای رسیدگی و کاهش آسیب‌پذیری افراد کم‌بضاعت و کم‌توان ۲. تلاش در راستای ابتکارات کارگروه‌های مربوط برای مؤسسات اقتصادی و مالی، برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای کوچک و تشکیل مؤسسات فرهنگی متمرکز تا چالش‌ها و مشکلات مناطق کم‌بهره را ارتقاء دهد ۳. تمرکز نیروی کار و طرح‌های مستقر در توسعه آموزش و فرصت‌های شغلی برای ساکنان محله‌های کمتر توسعه‌یافته از جمله مواردی است که می‌توان در برنامه‌ریزی استراتژیک شهری در این دوران از آن بهره برد. (Pedigo,2020:15)

استوفر (۲۰۲۰) در رابطه با اقتصاد شهری و ساخت‌وسازهای شهری بیان می‌کند در این دوران که درآمد عمومی کاهش یافته برای جلوگیری از رکود بیشتر اقتصادی در بخش ساختمان‌های شهری و نیز توجه به محیط‌زیست می‌توان با اتکا به طبیعت به این روند ادامه داد یعنی ساخت بناهای شهری (مسکونی و غیرمسکونی) با کمک چوب‌های مناسب و ایمن به ساخت بناها کمک کرد که هم هزینه مسکن کاهش پیدا کند و هم رد کربن در ساختمان‌های جدید به طرز چشمگیری کاهش یابد. گزینه دیگر در ارتباط با این موضوع حمل‌ونقل شهری در ساختارهای شهری است که می‌توان با بسط کارها در درون منزل از بهره‌گیری از وسایل نقلیه جلوگیری کرد. در ادامه پژوهش به این نکته اشاره می‌کند که اگر در این فرصت برای بهتر ساختن استفاده کنیم، شهرها نه تنها بهبود می‌یابند بلکه فرصت‌های بیشتری را نسبت به قبل از حمله کرونا و ویروس فراهم می‌کنند. (Stauffer,2020:9)

چترتون (۲۰۲۰) به نقش مدیریت شهری در کنترل بیماری و نیز تغییر در تأمین نیازها پرداخته است و در نهایت وضعیت مدیریت شهری پس از کرونا را مورد بررسی قرار می‌دهد و بیان می‌دارد که نحوه پاسخگویی به مدیریت شهری در این بحران و پس از آن مهم خواهد بود. مطمئناً نقش بسیار بزرگ‌تری برای دولت به وجود خواهد آمد، و این ممکن است اقتدار بیشتری را به‌خصوص در کشورهای توسعه‌نیافته و یا در حال توسعه در برداشته باشد زیرا گواهی‌های اضطراری اخیر بر کنترل مرزها، نظارت و قرنطینه‌های اجباری بر این موضوع صحنه می‌گذارد اما راهی برای مقابله با این گرایش‌ها وجود

دارد. با ایجاد یک کشور مشارکتی، پاسخگو و مشارکتی که در آن راه‌حل‌ها با شهروندان حاصل شود، نه اینکه به آنها تحمیل شود. یک قرارداد معقول دولت و جامعه مدنی به معنای آن است که دولت می‌تواند با قدرت عمل کند بلکه منفعت شهروندان را نیز در دست می‌گیرد، مثلاً با تغییر دارایی، منابع، مالیات و رفاه به نفع آنها و برای تأیید حرف خویش بارسلونا را به صورت نمونه یادآور می‌شود که در حال حاضر از طریق یک طرح جدید سیاسی به کنترل مدیریت شهری می‌پردازد. (Paul Chatterton, 2020: 23)

تیلور (۲۰۲۰) به بررسی سیاست‌های شهری و ابتکار شهرداران برای رشد فراگیر و نیز در رابطه با کارآفرینی در مناطق و شهرهای گوناگون پرداخته است و در ادامه به نمونه اقدامات انجام شده توسط شهرها برای پاسخ به کووید ۱۹ را بیان می‌دارد و تجزیه و تحلیل این پژوهش مربوط به تأثیر کووید ۱۹ بر اقتصاد، تراکم، مقاومت و همکاری دولت‌های ملی را ارائه می‌دهد و نیز پاسخ‌های کوتاه و میان‌مدت که برای شهرها ارائه شده است را در شش دسته یعنی: ۱. فاصله اجتماعی، ۲. محل کار و رفت‌وآمد، ۳. گروه‌های آسیب‌پذیر، ۴. ارائه خدمات محلی، ۵. حمایت از مشاغل، ۶. ارتباط و آگاهی بخشی و ابزارهای دیجیتال بیان می‌کند. (Taylor, 2020: 45)

جعفری (۱۳۹۹) به بررسی اقتصادی کرونا در عرصه‌های جهانی و ایران پرداخته است و در این پژوهش اشاره شده که آثار اقتصادی شیوع این ویروس بر کسب‌وکارها و فعالیت‌های اقتصادی در کشور را می‌توان از ابعاد مختلف مورد بررسی قرارداد در این مقاله اشاره می‌شود که برای پیش‌بینی آینده نیاز به اتفاقات و واقعیات رخ داده طی ماه‌های اخیر مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار داده شود. طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی، بیماری کووید ۱۹ به مرحله همه‌گیری رسیده و اکنون تمامی کشورهای جهان با بیش از ۳ میلیون مبتلا و ۱۰۰ هزار مرگ، درگیر این بیماری هستند. از این‌رو به نظر می‌رسد می‌بایست راه‌حلی برای برون‌رفت از رکود اقتصادی ناشی از این بیماری در کشورهای جهان بخصوص کشورهای جهان سوم یافت که در این مقاله به هوشمندسازی اقتصادی، برنامه‌ریزی سازمانی و... اشاره کرده است. (جعفری و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۲)

منتی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان بررسی اثرات کرونا کووید ۱۹ بر اقتصاد جهانی شهرها به بحث و بررسی این موضوع می‌پردازد که ترسیم‌نمایی کلی از اثرات اپیدمی کرونا ویروس کووید ۱۹ بر اقتصاد جهانی، به‌ویژه اقتصادهای بزرگ دنیا و کشورهایی که درگیری بیشتری با این بحران دارند، به‌طور کلی سناریوهای احتمالی توسعه و نحوه اثرگذاری این اپیدمی بر جامعه و اقتصاد جهانی بررسی شود. در وهله بعد، با بررسی آمار و اطلاعات منتشر شده از منابع معتبر جهانی درباره وضعیت کنونی اپیدمی کرونا ویروس کووید ۱۹، اثرات همه‌گیری این ویروس بر بخش‌های مهم اقتصاد جهانی، نظیر بازارهای مالی، بازار نیروی کار، بازار انرژی و مسافرت و صنعت گردشگری مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در نهایت و در بخش نتیجه‌گیری، به منظور شناخت راهکارهای مختلف اقتصادی مدیریت اثرات این بحران، به صورت اجمالی به بررسی سیاست‌های اقتصادی کشورهای مختلف دنیا در مواجهه با اپیدمی کرونا ویروس کووید ۱۹ پرداخته است. (منتی، ۱۳۹۹: ۴۳)

جدول ۱: جمع بندی پیشینه پژوهش

نویسنده/نویسندگان	عنوان پژوهش	سال پژوهش	خلاصه پژوهش
پدیگو	تحلیل تأثیر اقتصاد بر پیکره شهری	۲۰۲۰	برنامه ریزی در زمان کرونا را می توان در سه بخش انجام داد: ۱. همکاری با مقامات توسعه اقتصادی، گروه های توسعه جامعه، مؤسسات خدمات اجتماعی و آژانس های خدمات اجتماعی محلی، ۲. تلاش در راستای ابتکارات کارگروه های مربوط برای مؤسسات اقتصادی و مالی برای راه اندازی کسب و کارهای کوچک و تشکیل مؤسسات فرهنگی ۳. تمرکز نیروی کار و طرح های مستقر در توسعه آموزش و فرصت های شغلی برای ساکنان محله های کمتر توسعه یافته
استوفر	اقتصاد شهری و ساخت و سازهای شهری	۲۰۲۰	ارائه الگویی مناسب در راستای ساخت و سازهای بهینه و مناسب و همچنین بسط این الگو تا مرحله طراحی حمل و نقل محلی و فرامحلی. چارچوب کلی این پژوهش بیشتر در راستای همگام سازی با محیط زیست در کنار کاهش هزینه می باشد.
چترتون	نقش مدیریت شهری در کنترل بیماری و نیز تغییر در تأمین نیازها	۲۰۲۰	این پژوهش به دنبال ارائه راه حل برای مدیریت شهری است که بیان می کند که با ایجاد یک کشور مشارکتی، پاسخگو و مشارکتی که در آن راه حل ها با شهروندان حاصل شود، نه اینکه به آنها تحمیل شود. یک قرارداد معقول دولت و جامعه مدنی به معنای آن است که دولت می تواند با قدرت عمل کند بلکه منفعت شهروندان را نیز در دست می گیرد.
تیلور	بررسی سیاست های شهری و ابتکار شهرداران برای رشد فراگیر و نیز در رابطه با کارآفرینی در مناطق و شهرهای گوناگون پرداخته	۲۰۲۰	این پژوهش به بررسی ایده های مناسب در توسعه اقتصادی شهرها در کشورهای توسعه یافته در شرایط کرونایی شهرهای امروزی می پردازد و ۶ راه حل کلی برای حل این معضلات ارائه می کند: ۱. فاصله اجتماعی، ۲۰ بررسی محل کار و رفت و آمد، ۳. دسته بندی گروه های آسیب پذیر و ارائه مشاغل کوتاه مدت برای این اقشار ۴. ارائه خدمات محلی، ۵. حمایت از مشاغل، ۶. ارتباط و آگاهی بخشی و ابزارهای دیجیتال بیان می کند.
جعفری و همکاران	تأثیر کرونا بر اقتصاد ایران و جهان	۱۳۹۹	این مقاله به بررسی رکود اقتصادی شهرها طی ماه های گذشته پرداخته و روندی تحلیلی و گام به گام از رکود اقتصادی در مناطق تجاری را بررسی کرده و در نهایت برای کنترل شرایط موجود پیشنهاد می کند تا برنامه ریزی بدون اقتصادی ارائه گردد. برنامه ریزی نظیر ارائه خدمات کنترل شده، رعایت بهداشت اولیه برای خریدهای حضوری و... است.
متی	بررسی اثرات ویروس کرونا کووید ۱۹ بر اقتصاد جهانی	۱۳۹۹	در نوشتار حاضر تلاش شده است تا ضمن ترسیم نمایی کلی از اثرات اپیدمی کرونا ویروس کووید ۱۹ بر اقتصاد جهانی، به طور کلی سناریوهای احتمالی توسعه و نحوه اثرگذاری این اپیدمی بر جامعه و اقتصاد جهانی بررسی شود و سپس به بررسی آمار و اطلاعات منتشر شده از منابع معتبر جهانی درباره وضعیت کنونی اپیدمی کرونا ویروس کووید ۱۹، اثرات همه گیری این ویروس بر بخش های مهم اقتصاد جهانی، نظیر بازارهای مالی، بازار نیروی کار، بازار انرژی و مسافرت و صنعت گردشگری مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

مبانی نظری

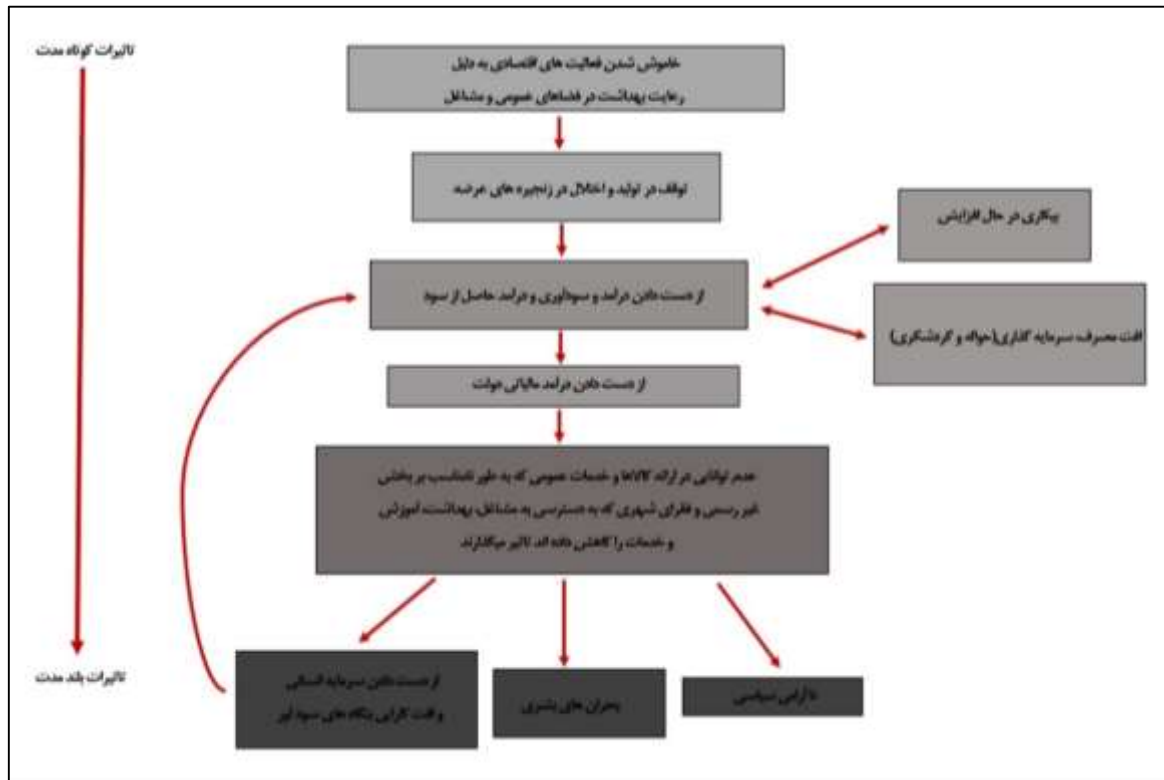
برای کشورهای در حال توسعه، ویروس کرونا یک "بحران" است که در شرایط موجود اضطراب و تنش را در شهرها تشدید می کند یا ضعف های طولانی اجتماعی و اقتصادی را در معرض خطر قرار می دهد. افرادی که بیشترین

آسیب‌پذیری را دارند، چه از نظر بهداشت، اشتغال، امنیت مالی و چه تأمین اجتماعی، بیشترین خطر را دارند. چنین آسیب‌پذیری در اقتصاد غیررسمی شایع است که ۲ میلیارد کارگر و ۶۳٪ نیروی کار جهانی را شامل می‌شوند. (گزارش سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۰) با این وجود، اقتصاد غیررسمی به‌عنوان عامل اصلی فعالیت اقتصادی به رسمیت شناخته نمی‌شود، بنابراین از ضعف و مقاومت بالایی برخوردار است. همچنین یک بحران شهری برای این موضوع وجود دارد، زیرا در اینجا خطرات سلامتی تقویت می‌شوند و تأثیرات اجتماعی و اقتصادی مشهود است. با وجود شوک همه‌جانبه اقتصاد شهری که برانگیخته شده است، دستورالعمل دستیابی به رشد اقتصادی عادلانه با احساس جدیدی از اضطرار همچنان پیشروی شهرهای امروز است. در چهار سال گذشته، اتحاد شهرها برنامه کار مشترک خود را در مورد رشد اقتصادی عادلانه به اجرا درآورده است که در تلاش برای تقویت انعطاف‌پذیری اقتصادی بلندمدت با تقویت زیرساخت‌ها و خدمات مهم دولتی، با تأکید بر نقش مدیران محلی و ادغام بهتر اقتصاد غیررسمی داخل شهر در میان چالش‌های موجود بود که نیاز به ایجاد کار بر روی این محورها و جهت استراتژیک آن برای نادیده گرفتن مجدد توسعه اقتصادی پس از سپری نمودن ویروس کرونا وجود دارد. (Roy, 2020: 17)

ویروس کرونا و توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه

در حالی که ویروس کرونا به معضلی در سطح جهانی تبدیل شده است و نوعی بحران بهداشتی را با خود به همراه دارد، مهم‌ترین تهدید برای فقرای شهری محسوب می‌شود و نیز عواقب اقتصادی ناشی بر این قشر بیشتر از افراد دیگر است. حتی در یک سناریو بهترین حالت که مدیران در کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته نظیر گلوب جنوبی به سرعت در معرض گسترش ویروس قرار دارند و این در حالی است که شرایط جهانی تثبیت می‌شود، نتایج اقتصادی و اختلال در امرارمعاش اجتناب‌ناپذیر و در حال حاضر در حال آشکار شدن است. یک سری از رویدادهای پیچیده باعث چرخه بالقوه رکود برای اقتصادهای محلی می‌شود. این کار با بسته شدن اماکن عمومی و مغازه‌ها و اختلال در تأمین زنجیره‌ها آغاز شده و باعث از بین رفتن تولید و درآمد اقتصادی می‌شود که منجر به از دست رفتن درآمد مالیاتی دولت و کاهش ظرفیت ارائه کالاهای عمومی و خدمات عمومی خواهد شد. این امر به طور نامتناسبی بر فقرای شهری که دچار کاهش دسترسی به اشتغال، بهداشت، آموزش، فضای عمومی و کاربری‌هایی مانند برق و آب هستند، می‌شود. این امر باعث افت کارایی بازارهای کار و ایجاد پتانسیل ناآرامی سیاسی و بحران‌های بشردوستانه خواهد شد که به نوبه خود مانع از خروج اقتصادی و استانداردهای زندگی در درازمدت می‌شود. (Allam, 2020: 43) (شکل ۱).

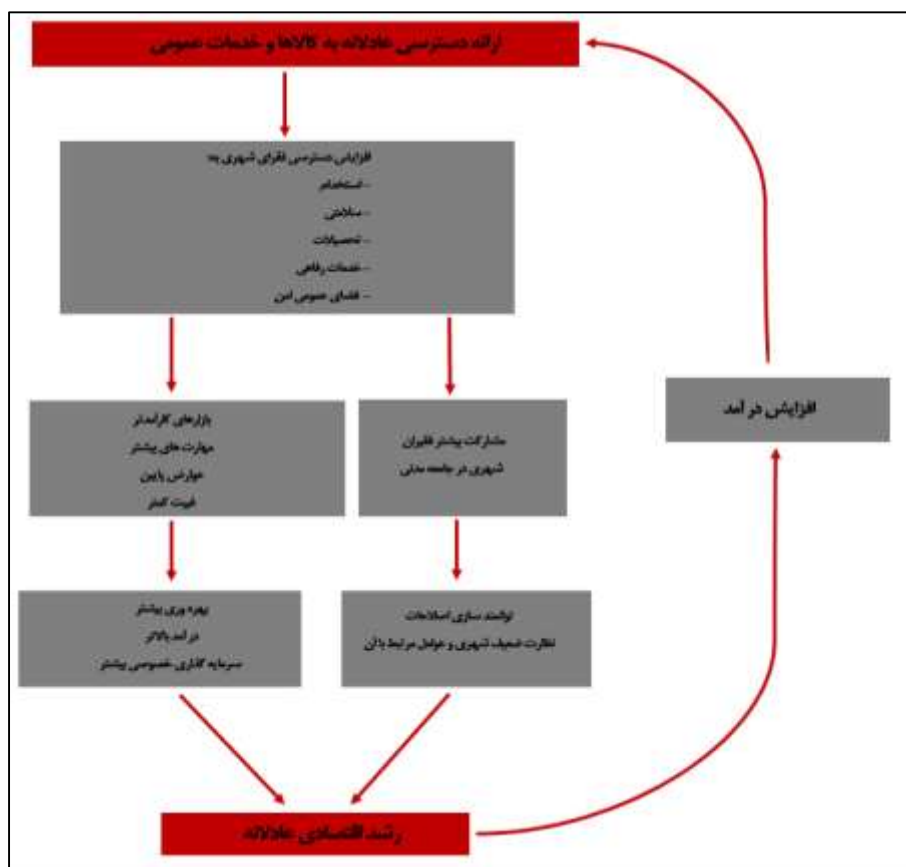
شکل ۱. تأثیر ویروس کرونا بر توسعه اقتصادی در مناطق کمتر توسعه یافته

در میان آسیب پذیرترین شهرها در جهان و در نواحی کمتر توسعه یافته بخصوص در نواحی که با جنگ طولانی و میلیون ها آواره مانند جمهوری دموکراتیک کنگو، سوریه، عراق، میانمار، سومالی، سودان، سوریه و ونزوئلا سروکار دارند اغلب در مراحل دوم مبارزه با شیوع ابولا قرار دارد و نیز در سایر کشورها مانند تانزانیا از حوادث طبیعی اخیر سر بر می آورند. برخی از مدیران شهری با انتخاب موقعیت های متنوع سعی در کنترل ویروس کرونا و نیز کاهش شیوع آن را دارند ولی نکته حائز اهمیت این است که برنامه ریزی اغلب در کشورهایی پاسخگوست که دارای برنامه ریزی و زیر ساخت های مناسب هستند و اکثر کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه بیشترین آسیب را پذیرا خواهند بود. (Combs,2020:16)

افزایش تلاش ها برای تأمین کالاهای عمومی و حمایت از اقتصاد غیررسمی در شهرها

ایجاد یک اتحاد بین شهرها می تواند کمک شایانی در ارتقاء اقتصادی منطقه بنماید گرچه طی چند ماه اخیر یک اتحاد بین چند شهر از کشورهای جهان صورت گرفته است که در آن دو سند بنیادی تهیه شده که حاوی برنامه کار مشترک فعلی خود در مورد رشد اقتصادی عادلانه است. مطرح شدن این موضوع که یک مسیر مهم و نیز توجه به دسترسی عادلانه به کالاها و خدمات عمومی است، به ویژه به روشی که به ایجاد شغل منجر شود و به افرادی که در اقتصاد غیررسمی کار می کنند، سودمند باشد. گرچه این برنامه قبل از شیوع ویروس کرونا ایجاد شد ولی اهمیت این برنامه طی چند ماه اخیر دوچندان شده است.

در کوتاه مدت، اگر شهروندان نتوانند به آب تمیز، دفع زباله، تأمین مواد غذایی، تأسیسات و تجهیزات اساسی تکیه کنند، هیچ سکویی وجود ندارد که بتواند از معیشت خود محافظت کند. در طولانی مدت، تلاش‌های صورت گرفته در این راستا برای دستیابی عادلانه به کالاها و خدمات عمومی، چرخه‌ای بااهمیت بالا را ایجاد می‌کند، همان‌طور که در نمودار ۲ نشان داده شده است. توسعه اقتصادی از نظر ماهیت چرخه‌ای است. به همان روشی که با ویروس کرونا با تقویت یک پیوند مهم در زنجیره (کالاها و خدمات عمومی) یک سری از شکست‌های سیستمیک را ایجاد می‌کند، مدیران و سیاست‌گذاران ملی و محلی می‌توانند یک حلقه بازخورد مثبت ایجاد کنند. (Chandra,2020:9). در شرایطی که کشورها سیستم‌های حفاظت اجتماعی مناسب یا خدمات عمومی کافی ندارند، این فرصتی برای شناسایی کاستی‌ها و توسعه آنها است. اثرات بحران در حال حاضر حاکی از نیاز به استانداردهای بهتر اشتغال برای کارگران آسیب‌پذیر و اقتصادهای مقاوم‌تر است. همان‌طور که توسط آرونداتی فلوریدا در فایننشال تایمز شرح داده شده است، این بیماری همه‌گیر یک پورتال است و هر اتفاقی بیفتد، جهان در طرف دیگر تغییرناپذیر خواهد شد. ما می‌توانیم از طریق آن درگاه راه برویم و کاستی‌های گذشته خود را بکشیم، یا می‌توانیم آماده ساختن یک دنیای بهتر بشویم و آماده تغییر برای آن باشیم. (Florida,2020:45)

شکل ۲. شعاع دسترسی عادلانه در کالا و خدمات

مأخذ: Chandra,2020:11

سیاست گذاران محلی برای دستیابی به این هدف نیاز به حمایت بیشتری از جامعه بین‌المللی و بخش خصوصی دارند. بسیاری از درآمدهای منبع کافی خود را ندارند و وابستگی ناسالم به نقل و انتقالات دولت مرکزی دارند. برای حفظ عملکردهای موجود در زیرساخت‌های حیاتی، بسته‌های کمک نیاز به پشتیبانی مستقیم بودجه دارند. همچنین بخش‌های سیاست‌گذاری و تأمین بودجه برای تسویه حساب روی منابع جدید برای مبارزه با بیماری همه‌گیر، نیاز به تسویه بدهی دارند. با وجود چالش‌های موجود، فرصت‌ها نیز وجود دارد. به‌عنوان مثال فرصتی وجود دارد که با شناخت بهتر اقتصاد غیررسمی به‌عنوان یک نیروی حیاتی اقتصادی و حامی معیشت، بحران را حل کنیم. این به معنای ادغام بهتر اقتصاد غیررسمی در شهر از طریق تفکر مجدد رویکردهای فعلی برای برنامه‌ریزی شهری، مدیریت شهری و توسعه بین‌المللی است. این امر مستلزم ایجاد فضاهای کاری مشروع‌تر برای مشاغل غیررسمی، تسهیل ادغام آنها با زنجیره‌های تأمین منطقه‌ای و بازارهای منطقه‌ای، و حسابرسی از آنها در چارچوب‌های نظارتی است. (Hagg, 2020:11)

روش‌شناسی پژوهش

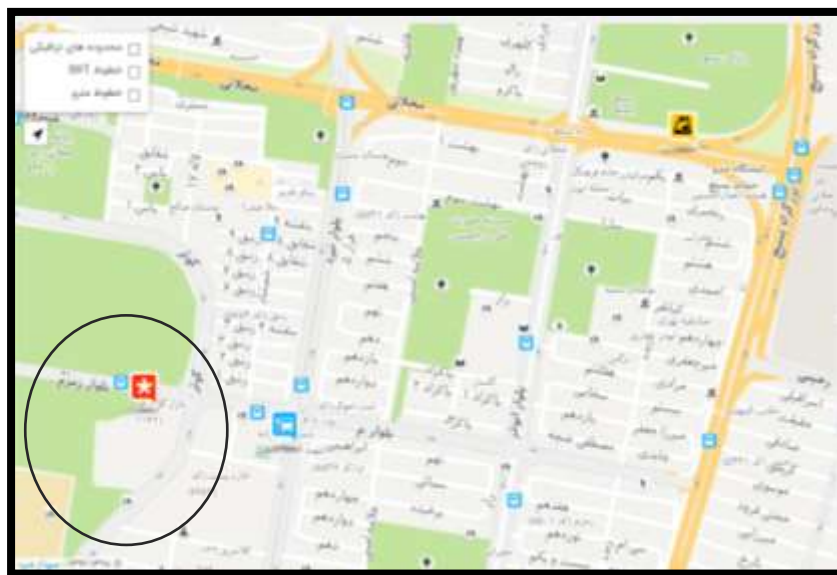
این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی است. روش گردآوری اطلاعات باتوجه به ماهیت مطالعه حاضر به صورت پرسشنامه است. در پرسشنامه طراحی شده به این گونه است که میزان رضایت صاحبان بافت‌های تجاری از عملکرد مدیران و برنامه‌ریزان شهری مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و سپس نقشی که طی چند ماه آتی می‌تواند ایفا کند را مورد پرسش قرار داده و در نهایت هوشمندسازی خدمات و کالا را در ادامه پرسشنامه مورد پرسش و تحلیل قرار می‌دهد. تاب توان به این امر پرداخت که آیا محدوده مورد مطالعه دارای پتانسیل‌ها و زیر ساخت‌های لازم در راستای هوشمندسازی است یا خیر. جامعه آماری پژوهش حاضر تمام محدوده گل‌فروشی محلاتی است و حجم نمونه حدود ۴۷ پرسشنامه (جامعه آماری حدود ۶۰ نفر) بر اساس فرمول کوکران مورد پرسش قرار گرفت. در قسمت پرسشنامه، برای طبقه‌بندی و سازمان‌دهی داده‌ها از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده شده است و به منظور کمی‌سازی متغیرها اعداد صفر، ۱، ۲، ۳ و ۴ را به گزینه‌ها داده‌ایم. روایی پرسشنامه را جمعی از استادان دانشگاه تهران تأیید کرده‌اند و در قسمت می‌دانی از برداشت‌های محقق در زمینه پژوهش بهره گرفته شده است. مقدار آلفای کرونباخ نیز ۰٫۷۳، درصد به‌دست‌آمده است. جامعه آماری موردنظر محدوده گل محلاتی واقع در منطقه ۱۴ شهرداری تهران است.

شاخص‌های قابل‌بررسی در پژوهش حاضر در دودسته کلی یعنی میزان رضایتمندی از عملکرد مدیران شهری در برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته در چند ماه اخیر و نیز در چند ماه آتی و دسته دوم هوشمندسازی در راستای کاهش خسارات وارده به بافت تجاری در اثر شیوع ویروس کرونا مورد بررسی قرار گرفت.

باتوجه به شاخص‌های مورد بررسی در پژوهش حاضر برداشت‌های صورت‌گرفته در این پژوهش پرسشنامه صورت می‌گیرد. در ادامه برای بررسی سطح معنی‌داری شاخص‌های ذکر شده در جدول به کمک رگرسیون خطی ساده این سطح معنی‌داری سنجش شده و دو فرضیه پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

یافته‌های پژوهش

منطقه ۱۴ شهر تهران در شرق تهران قرار دارد و دارای شش ناحیه و ۲۶ محله است که بیشترین محلات را در بین مناطق تهران به خود اختصاص داده است. منطقه ۱۴ کنونی در شرق تهران، حد فاصل خیابان‌های هفده شهریور از غرب، خاوران از جنوب، بزرگراه بسیج از شرق و خیابان پیروزی از شمال قرار دارد. این منطقه در مجاورت مناطق ۱۲، ۱۳ و ۱۵ واقع گردیده است. وسعت منطقه با احتساب حریم، معادل $۲۲/۰۳$ کیلومتر مربع است. محدوده مورد مطالعاتی یعنی بازار گل محلاتی به‌عنوان راسته تجاری در این محدوده قرار دارد و میتوان گفت تنها راسته عمده تجاری واقع در محدوده است.

شکل ۳. موقعیت بازار گل محلاتی نسبت به منطقه ۱۴ شهرداری تهران

شکل ۴. تکامل بازار گل محلاتی از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۹

مأخذ: طرح تفصیلی منطقه ۱۴ شهرداری تهران و داده‌های مسکن و شهرسازی، ۱۳۹۹

باتوجه به تجاری بودن این محدوده (فروش گل و گیاه و ملزومات آن) مراجعات در طول روز و بخشی از شب به این محدوده بخصوص در فصول بهار و تابستان انجام می‌شود و باتوجه به مطالب ذکر شده توسط شهرداری‌ها این محدوده علی‌رغم افزایش حضورپذیری و رونق اقتصادی محدوده در زمین‌هایی با عنوان زمین‌های توسعه آتی شکل گرفته است که بخشی از این زمین‌ها برای امور خدماتی و آموزشی و بخشی آزاد است و در صورت ادامه این روند می‌بایست این محدوده تخلیه گردد ولی در شرایط حاضر و موجود بودن این محدوده برای مراجعت افراد در زمان شیوع کرونا دچار آسیب‌های اقتصادی زیادی شد که در ادامه طی یک فرضیه به نقش مدیران شهری در این دوران پرداخته شده و در فرضیه دیگر ارزیابی هوشمندسازی و وجود پتانسیل‌های آن بررسی می‌گردد.

باتوجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، اغلب پژوهش‌های انجام شده بر بافت‌های تجاری شهری در دوران شیوع کرونا در غالب دو رویکرد اساسی یعنی پیش از کرونا و پس از شیوع کرونا (به صورت تطبیقی و مقایسه‌ای) انجام شده است و

در لوای این بررسی‌ها دو مؤلفه اساسی مورد سنجش قرار گرفته است: ۱. نقش مدیران شهری و دولت‌ها در سازماندهی اقتصادی این مناطق ۲. نقش هوشمندسازی و نتوورک مارکتینگ در کاهش زیان‌های وارده بر پیکره اقتصادی این محدوده‌ها است. در پژوهش حاضر باتوجه به تجاری بودن محدوده، به بررسی این دو عامل طی دو فرضیه پرداخته می‌شود که در این راستا به بررسی تأثیر مدیران شهری در کنترل ضررهای اقتصادی وارد بر محدوده و نیز نقش هوشمندسازی بر کاهش این آسیب‌ها پرداخته می‌شود. دو فرضیه مهم در رابطه با موارد یاد شده در بازار بزرگ شهید محلاتی واقع در منطقه ۱۴ شهرداری تهران توسط پرسشنامه مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

فرضیه اول پژوهش:

به نظر می‌رسد طی چند ماه اخیر مدیران شهری برنامه‌ریزی مناسبی برای تغییرات اقتصادی (افت فروش) بافت محدوده مورد مطالعاتی انجام نداده‌اند.

جدول ۲. رگرسیون خطی ساده برای تأثیر مدیران شهری و تغییرات اقتصادی محدوده

متغیر ملاک	R	R ²	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش‌بینی شده	آماره f	سطح معنی‌داری
تأثیر مدیران و تغییرات اقتصادی محدوده	۰/۹۸۶	۰/۹۷۲	۰/۹۷۱	۰/۱۶۵	۱۳۵۳/۵۰۵	۰/۰۰۰

با عنایت به نتایج مندرج در جدول ۲، مقدار سطح معناداری به دست آمده کمتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است لذا تأثیر بین متغیرها تأیید می‌شود از این رو می‌توان عنوان نمود تأثیر مدیران شهری و برنامه‌ریزی‌های آن بر اقتصاد محدوده در شرایط کرونا قابل توجه نبوده است و از طرفی باتوجه به مقدار ضریب R به دست آمده که برابر با مثبت ۰/۹۸۶ می‌باشد و مثبت بودن آن در واقع نشان‌دهنده مثبت و هم‌جهت بودن است (تأیید فرضیه و یعنی مدیران شهری برنامه‌ریزی مناسبی در راستای شرایط اقتصادی کنونی محدوده اعمال نکرده‌اند). همچنین باتوجه به ضریب تعیین به دست آمده که برابر با ۰/۹۷۲ می‌باشد می‌توان عنوان نمود که ۹۷/۲ درصد از واریانس متغیر نقش و برنامه‌ریزی مدیران به وسیله متغیر تغییرات اقتصادی تبیین شده است.

فرضیه دوم پژوهش:

به نظر می‌رسد محدوده مورد مطالعاتی دارای پتانسیل مناسب در راستای بهره‌وری از ظرفیت‌های هوشمندسازی اقتصادی است. به منظور بررسی فرضیه مورد نظر از آزمون رگرسیون خطی ساده استفاده شد که نتایج به شرح جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. رگرسیون خطی ساده برای تأثیر هوشمندسازی و بهره‌وری بیشتر اقتصادی

متغیر ملاک	R	R2	ضریب تعیین تعدیلی	خطای استاندارد پیش‌بینی شده	آماره f	سطح معنی‌داری
هوشمندسازی و بهره‌وری اقتصادی بیشتر در محدوده مطالعاتی	۰/۹۸۹	۰/۹۷۸	۰/۹۷۵	۰/۱۴۴	۱۷۸۶/۱۶۴	۰/۰۰۰

پیش از تحلیل جدول ۴ باید این نکته بیان شود که هوشمندسازی در دنیای امروز و پیش از شیوع کرونا نیز امری ضروری بوده و دستاوردهای اقتصادی بسیاری را در کشورهای توسعه‌یافته و نیز در حال توسعه داشته است ولی در پژوهش حاضر به بررسی این موضوع پردازد که آیا محدوده مورد مطالعاتی دارای زیرساخت و پتانسیل کافی در راستای هوشمندسازی محدوده می‌باشد یا خیر که با عنایت به نتایج مندرج در جدول ۴، مقدار سطح معناداری به دست آمده کمتر از میزان سطح خطا $p < 0/05$ است لذا تأثیر بین متغیرها تأیید می‌شود از این رو می‌توان عنوان نمود بهره‌گیری از پتانسیل‌های موجود در راستای هوشمندسازی می‌تواند سبب ارتقاء اقتصادی محدوده مورد مطالعاتی گردد و این دو مؤلفه با یکدیگر دارای تأثیر معناداری هستند از طرفی باتوجه به مقدار ضریب R به دست آمده که برابر با مثبت ۰/۹۸۹ می‌باشد و مثبت بودن آن در واقع نشان‌دهنده مثبت و هم‌جهت بودن است. همچنین باتوجه به ضریب تعیین به دست آمده که برابر با ۰/۹۷۸ می‌باشد می‌توان عنوان نمود که ۹۷/۸ درصد از واریانس هوشمندسازی به وسیله متغیر رشد اقتصادی (ارتقاء سطح اقتصادی محدوده در شرایط فعلی) تبیین است و این موضوع یعنی محدوده بازار گل محلاتی دارای پتانسیل‌ها و زیرساخت‌های مناسب در راستای هوشمندسازی می‌باشد و می‌توان باتکیه بر این مؤلفه مقدار قابل توجهی از خسارات وارده بر پیکره اقتصادی این محدوده در رابطه با فروش گل و گیاه در دوران کرونا را جبران نمود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در حالی که جهان با ویروس کرونا دست‌به‌گریبان است، تأثیرات اقتصادی و اجتماعی این اپیدمی روز به روز عیان‌تر می‌شود و این روال در کشورهای پیشرفته از خطر رکود اقتصادی سخن می‌رود و در سطح جهان ممکن است نرخ رشد اقتصادی کاهش یابد. در سال ۲۰۰۸ کل جهان با یک بحران مالی و اقتصادی مواجه شد و در دوران کرونا شاخص‌های اقتصادی دوباره زیرورو شد و بحرانی عظیم در سطح جهان اتفاق افتاد و نظام‌های اقتصادی جهان نظیر ایالات متحده و چین را از نظر نظم اقتصادی تهدید می‌کرد.

ابعاد بحران کرونا جلوه‌های تازه‌ای از گستردگی و عمق ناکارآمدی مدیریت جهانی توسعه و نیز مدیریت شهری در راستای برنامه‌ریزی مدیران را در ابعاد و ارکان مختلف نمایان می‌کند، به گونه‌ای که برخلاف بیشتر بحران‌ها و آسیب‌های جمعی دیگر، به نظر می‌رسد خسارت جانی و مالی این اپیدمی بر جهان توسعه‌یافته و بخصوص کلان‌شهرها و شهرهای جهانی بسیار وسیع‌تر از جهان در حال توسعه و توسعه‌نیافته است. در این میان خسران بزرگ از آن جوامعی است که حتی

از این بحران‌ها و آزمون‌ها، رهاوردی کسب نکرده و کماکان به توسعه شکننده و ناپایدار و ورای ظرفیت‌های بستر زیستی ادامه دهند. همه‌گیری و شیوع گسترده ویروس کرونا با شتابی کم‌سابقه، پیچیدگی و اطلاعات اندک نسبت به آن، زیست‌بشری و به طور خاص شهرها در معرض آزمونی دشوار قرار داده که این بار بیش از آسیب‌های موضوعی و موضعی، کلیت و بقای جوامع شهری در تمام ارکان را در معرض آسیب قرار داده است و در حالیکه جهان درگیر بحران‌های کرونا در ابعاد گوناگون زیرساختی، اجتماعی و اقتصادی و... است کشورهای درحال توسعه نظیر ایران این مشکلات را پیش از پیش حس کرده و شاهد این موضوع هستند که بیشتر مشاغل در حال نابودی هستند و اهمیت این موضوع در اقتصاد محلی، منطقه‌ای بیشتر نمایان است. این پژوهش به صورت اجمالی مسائل و اولویت‌های پیش‌آمده بر اثر کرونا را مورد بررسی و تحلیل قرار داده است به صورتی که بنا به پیشینه پژوهش و چارچوب مبانی نظری مطرح شده در این زمان دو اولویت اساسی در راستای اقتصاد شهری در جهان مطرح است

۱. نقش مدیران و برنامه‌ریزی‌های آن در راستای کم نمودن خسارات وارده به صاحبان مغازه مشاغل
 ۲. هوشمندسازی فروش و ایجاد زیرساخت‌ها در راستای کم نمودن میزان خسارات در این شرایط که بنا به پرسشنامه مطرح شده در این زمینه هر دو فرضیه پژوهش تأیید شد یعنی مدیران شهری در رابطه با منطقه ۱۴ محدوده گل محلاتی هیچ‌گونه برنامه‌ریزی خاصی را ارائه نداده و سبب بروز خساراتی جبران‌ناپذیر به محدوده گردیده و نیز فرضیه دوم این محدوده دارای پتانسیل کافی در راستای هوشمندسازی می‌باشد. نمونه مورد مطالعاتی یکی از مناطق تجاری شهر تهران بوده که پیش از بروز بحران کرونا دارای زیرساخت‌های مناسب اقتصادی بود ولی با بروز کرونا شاخص‌های تجاری و اقتصادی آن تحت‌تأثیر قرار گرفته است و در این پژوهش دو فرضیه اصلی در رابطه با محدوده مورد بررسی قرار گرفت که هر دو فرضیه تأیید شد ولی توجه به این نکته حائز اهمیت است که با عدم برنامه‌ریزی مناسب مدیران شهری طی ماه‌های آتی ممکن است خسارت‌های جبران‌ناپذیری در این زمینه در بافت‌های اقتصادی وارد شود و می‌توان برای جلوگیری از این امر به سیاست‌های حمایتی دولت و مدیران شهری در این بافت‌ها اشاره نمود. نمونه سیاست‌های مطرح شده را می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- اتخاذ حذف یا کم نمودن مالیات فضا و خدمات شهری برای این محدوده‌ها
- ساماندهی محدوده و ارتقاء شرایط محیطی برای اجتناب از ترافیک سواره و پیاده در ساعات خاصی از روز
- برنامه‌ریزی برای ساعت‌های کم تردد (مانند عدم اخذ هزینه پارکینگ در ساعات ابتدایی روز)
- ایجاد زیرساخت‌های مناسب در سامانه شهرداری‌ها در راستای معرفی محدوده و خدمات ارائه شده در آن
- ارائه تخفیفات در فروش‌های آنلاین
- ایجاد خدمات غیرمتمرکز در چند نقطه از محدوده بنا به کاربری‌های موجود
- ایجاد سامانه‌های حمل‌ونقل رایگان برای خریدهای مجازی از طرف مدیران شهری
- ایجاد سیاست‌های حمایتی برای پرداخت عوارض نوسازی و مالیات برای بافت‌های تجاری موجود در محدوده
- تبیین زیرساخت‌هایی برای طراحی اپلیکیشن‌های سه‌بعدی برای بازدید از فضا توسط مدیران شهری
- ارائه الگوهای مناسب جهت کنترل ازدحام

منابع

۱. ارمکی، نقی (۱۳۹۹). بررسی پیامدهای سیاسی کرونا از ابعاد جامعه‌شناختی و شهری، روزنامه ایران، تهران، ایران.
  ۲. رهبرنیا، زهرا (۱۳۹۹). چالش‌های پیشرو در کرونا، مطالعات برنامه‌ریزی شهری، تهران، ایران.
- Roy, Arundhati, 2020, Coronavirus: the Economic Development Implications For developing countries, the COVID-19 pandemic is a “crisis upon a crisis”, Cities Alliance Publisher
- Allam, Z., & Jones, D. S. (2020, March). On the coronavirus (COVID-19) outbreak and the smart city network: universal data sharing standards coupled with artificial intelligence (AI) to benefit urban health monitoring and management. In *Healthcare* (Vol. 8, No. 1, p. 46). Multidisciplinary digital publishing institute.
- Chandler, S. (April 13, 2020). How smart cities are protecting against coronavirus but threatening privacy. *Forbes*.
- Florida, R. (April 14, 2020). Pandemics have destroyed cities before. could they do it again? *FastCompany*.
- Haag, M. (2020). 40% of NY Tenants May Not Pay Rent This Month. What Happens Then. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/03/31/nyregion/coronavirus-landlords- evictiontenants.html>.
- Pedigo, Steven, 2020, GETTING URBAN ECONOMIES BACK UP AND RUNNING AFTER COVID-19, Restore Your Economy. ORG
- STAUFFER, BRIAN, 2020, Cities are at the center of this pandemic, as they have been during so, <https://foreignpolicy.com/2020/05/01/future-of-cities-urban-life-after-coronavirus-pandemic/>
- Chatterthon, P. (2020). Coronavirus: We're in a real-time laboratory of a more sustainable urban future. *The Conversation*, 27.
- Taylor, Aezandra, 2020, OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) Cities policy responses, OECD Publihed
- <https://www.archdaily.com/938782/coronavirus-as-an-opportunity-to-address-urban-inequality>
- <https://theconversation.com/coronavirus-were-in-a-real-time-laboratory-of-a-more-sustainable-urban-future-135712>
- <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/cities-policy-responses-fd1053ff/>
- <https://www.citiesalliance.org/newsroom/news/cities-alliance-news/coronavirus-economic-development-implications>
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7159854/>
- <https://blogs.worldbank.org/sustainablecities/urban-density-not-enemy-coronavirus-fight-evidence-china>